

KERTEMINDE BØDKERLAV GENNEM HALVANDET AARHUNDREDE

Af *V. Woll*

Utvivlsomt hører Bødkerfaget til de ældste egentlige Haandværksfag i Evropas Kultur. — Skandinaviens Oldtidsfolk har, som Gravfundene viser, brugt Lerkar til Opbevaring af Korn og flydende Sager, men det skøre Materiale har snart opfordret til at finde et mere holdbart Stof som Erstatning, og her frembød sig da Træ som et vel-egnet Æmne. Og Husholdningen krævede saadanne Beholdere som Trækar til Mælk og Øl, senere hen ogsaa Salteballier og Sildetønder. — Intet Under da, at baade Land- og Købstadboer trængte til slige Kar i stort Tal, og at Færdighed i at kunne fremstille dem udviklede sig til et særligt Haandværk, Bødkerne. Navnet er sandsynligvis dannet efter en af deres Frembringelser, Bøtten, og som saamange af vore Haandværksord kommet til os fra Tyskland, hvor en Bøtte hedder Bütte eller Böttich, og Haandværkeren, der fremstiller den, kaldes Bötticher. — I Middelnedertysk findes „bodiker“, af „bodik“, Kar, jfr. Dansk Buddike.

Den første Gang, vi herhjemme støder paa Navnet, er vistnok i Aarene 1370—80, da der i København nævnes en Peder Bødker og Johannes Bødker,¹ og der har rundt om i vore Fiskerbyer og navnlig omkring Øresund under det store Sildefiske været Brug for slige Mænd. Nationalmuseet ejer da ogsaa en Sildetønde,² ganske af Nutidstype, som er fundet ved Udgravning i Dragør og antagelig stammer fra hin Middelaldertid.

Selvfølgelig har der ogsaa i Kerteminde paa et forholdsvis tidligt Tidspunkt været Bødkere, men de skriftlige Kilder til Byens Historie begynder først nogenlunde at flyde i 1600-Tallet. Det sees saaledes

af den Taksering af Danmarks Købstæder,³ som Chr. IV lod optage i 1645 i Anledning af de store Udgifter, som Krigen („Torstensonsfejden“) krævede, at der blandt Grundejerne i Kerteminde fandtes 3 Bødkere, hvis Ejendomme dog alle var smaa. Rasmus Bødker boede paa Nordsiden af Præstegade, hvor Bødkerstræde endnu findes som Sidegade, medens Niels Bødker og Jakob Bødker boede paa Langegade. — I Svenskekrigen 1658—60 gik det haardt ud over Byen, og Rasmus Bødkers Gaard, af Værdi 600 Sletdaler, var i 1660 „ganske borte“. ⁴ Jakob Bødkers Gaard genfindes i Grundtakst 1682, hvor han yderligere opføres med et Par øde Grunde paa Hovedgadens Vestside. I Grundtaksterne for de følgende Halvhundrede Aar nævnes enkelte Bødkere, blandt dem Brødrene Søren og Anders Jakobsen*), maaske Sønner af Jakob Bødker. — Der har imidlertid været endnu flere, men de er da opførte med deres Navne uden Vedføjelse af Haandværket. Det vides nemlig, at der i 1735 var et Bødkerlav med 5 Mestre i Byen.⁵

Regeringens Indstilling overfor Lavsvæsenet svingede iøvrigt gennem Tiderne fra Velvillie til den stærkeste Modsætning dertil. Chr. IV gik endog saa vidt, at han i 1613 forbød alle Lav. Men Lavsvæsenet lod sig ikke udrydde. Det blomstrede i Tyskland, hvorfra vort Haandværk har faaet mange gode Impulser, men ogsaa adskillige uheldige Skikke og ukritisk overførte Navne paa Redskaber og Frembringelser (Geisfusz — Möttrik — Ziehkling — Sarg o. s. v.). Den danske Haandværkssvend maatte for sin videre Uddannelse ud at „vandre“ i det sydlige Udland, og det var umuligt at begaa sig dér, naar han ikke havde sit hjemlige Lavs Velsignelse dertil, saa at han kendte de „zünftige“ Skikke, „Grusz'en“ (Hilsenen, som oftest en bestemt Formular paa Tysk) og alt, hvad dertil hørte, fremfor alt medførte sit Svendebrev og „Kundskaben“ (Kundschaft), som var et fra hans eget Lav udfærdiget Legitimationsbevis.

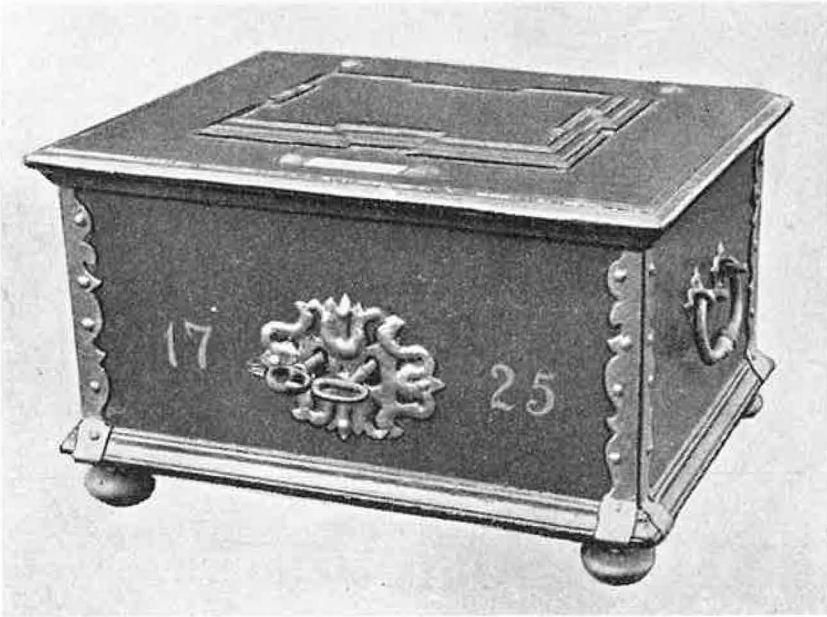
Fra Chr. V's Dage begyndte Regeringen for Alvor at gennemføre

*) Dennes Børn optog deres Moders Slægtsnavn Krag (Kragh), og Efterkommere findes endnu i Kerteminde.

en systematisk Ordning af Lavenes Forhold, dels ved en Forordning af 23. Decbr. 1681 om Lavene i Købstæderne i Danmark og Norge, dels ved „Lavsartikler“ for de enkelte Haandværk. Københavns Bødkerlav fik sine Artikler (43 Paragraffer) i 1678.

Et Punkt af Forordningen bør særlig fremhæves, nemlig at et Magistrats-Medlem skulde overvære enhver Lavssamling som „Bisidder“, hvormed Regeringen tilsigtede en Kontrol med, at der ikke indenfor Lavene foregik noget ulovligt, endsige statsfarligt, hvad den unge Enevælde maaske med nogen Grund kunde frygte. — Kerteminde Bødkerlavs Protokol er stadig ført af Byfogden som Byens eneste Magistratsperson eller i hans Forfald af hans Fuldmægtig. Naar man seer den ubehjælpsomme Skrift, hvormed Lavsmestrene har prentet deres Navne i Protokollen, er man ved Studiet af den taknemlig for, at den er ført af en skrivevant Mand. Flere af Byfogderne har regelmæssig givet personlig Møde, dog begyndte allerede den yngre Bendz (1773—96) af og til at sende sin Fuldmægtig, men hans nærmeste Eftermænd, Bluhme, Schou og Thaulow, har trofast givet Møde. Efter sidstnævntes Afgang i 1839 begynder Fuldmægtigenes „Lavs-skriver“-Periode, saaledes har v. Levezow, som gennem 35 Aar var Byfoged og Borgmester, kun en eneste Gang (i 1862), da hans Fuldmægtig maaske har haft Forfald, indført en Lavssamlings Forhandlinger med sin ejendommelige gnidrede, mikroskopiske og dog tydelige Skrift.

Ved Reskript af 26. Jan. 1740 blev det paabudt, at de i Fyns Stifts smaa Købstæder værende Haandværkere skulde indtræde i Odense Lav, forsaavidt deres Lav ikke var bevilgede af Kongen, men „ved Misbrug“ bevilgede af de stedlige Øvrigheder, og herved blev Kerteminde Bødkerlav ophævet. — Men „Vinden vendte sig“; allerede i 1751 ansøgte de fire Bødkere, som da fandtes i Byen, om kongelig Bevilling til atter at danne Lav.⁶ De fik ogsaa Kongens Tilladelse den 8. Novbr. 1751; deres nye Lav bestod indtil 1896, og om dette skal der nu berettes med dets endnu eksisterende Protokol som Hovedkilde.

Den indledes den 14. Febr. 1752 højtidelig saaledes:

„I Jesu Navn

er dette Laug første Gang forsamlet udi Niels Nielsens Hus som Oldermann i Overværelse af Byfogden som deres Bisidder.“ . . . — Der var anskaffet en „Lade“ som Gjemme for Protokollen og Dokumenter; til Laden hørte to Nøgler; den ene tog Byfogden til sig; den anden beholdt Oldermannen. Endvidere var der to Sparebøsser og et Lavssegl. Hver Mester betalte straks 4 Skilling til Fattigbøssen. — Foruden Oldermannen underskrev ikke alene de to andre Mestre Johan Nielsen og Henrik Pedersen, men ogsaa „Sidsel Jensdatter, Erik Bødkers Enke“ — hvilket maa siges at vidne om en for hin Tid meget fremskreden Tankegang. Hun har mulig ved Hjælp af en eller flere Svende fortsat Mandens Næring og er derfor anset som Lavsmedlem. I 1758 medunderskriver „Johan Nielsen Bødkers Enke“ og endnu i 1768, 1774 og 1776 to andre Enker.

Møderne, „Lavssamlingerne“, holdtes, som Protokollen siger, „for aaben Lade“ (eller endog „for Laug og aaben Lade“), idet man formentlig her, ligesom i andre Lav, ved at aabne Laden tilkendegav, at uvedkommende eller upassende Snak, muligvis ogsaa Tobaksrygning, skulde ophøre, indtil Laden atter lukkedes, naar de alvorlige Sager var afsluttede. — For Protokolførelsen fik Byfogden hver Gang 2 Mark, et Beløb, der efterhaanden steg til 1 Rigsdl. og bibeholdtes lige til den sidste Samling den 3. Marts 1896. Det var vel en Følge af denne pekuniære Interesse, naar Byfoged Bendz ved Samlingen den 30. Jan. 1776 „erindrede Mestrene, at de efter deres Lavsartikler holder én aarlig Forsamling“, men det synes ikke, at denne Formaning har frugtet, eftersom der ikke sees at være holdt nogen Samling fra 16. Juli 1776 til 26. Juni 1780; ogsaa senere hen indtraf Uregelmæssigheder, men man synes dog nogenlunde at have holdt de aarlige ordinære Samlinger ved St. Hansdagstid.

Paa disse indbetalte Mestrene deres aarlige Kontingent (hver 1 Mark), der kaldtes „Tidepenge“*), et Ord, der vel betyder, at de skulde erlægges for en bestemt Tid, men i Protokollen glider det ofte over til „Tiendepenge“, formodentlig med Tanken henvendt paa „Afgift“ (til Præsten). — Ikke sjældent kom en Lavsbroder i Restance med disse Smaabeløb. — Iøvrigt bestod Kassens Indtægter i et Gebyr af 4 Skilling for hver Læredrengs Indskrivning; ved Svendeprovets Aflæggelse betalte Svenden 1 Rigsdl. for Seglet paa Svendebrevet, 4 Mark til Sølvskilt**) paa „Velkomsten“ og 4 Skilling til Fattigbøssen. Undertiden gav Svenden Sølvskiltet straks ved Indskrivningen som Svend, undertiden senere, og han fik da Beløbet tilbage, men det var langt fra alle Ungsvende, der gav Skilt. — Skiltene hængtes rundt om „Velkomsten“, der er en Tinpokal af 50 cm Højde. — Endnu i 1828 var der kun 9 Skilte.

Ved Mesterprøven var Gebyret langt større; det kaldtes „Indgangs-

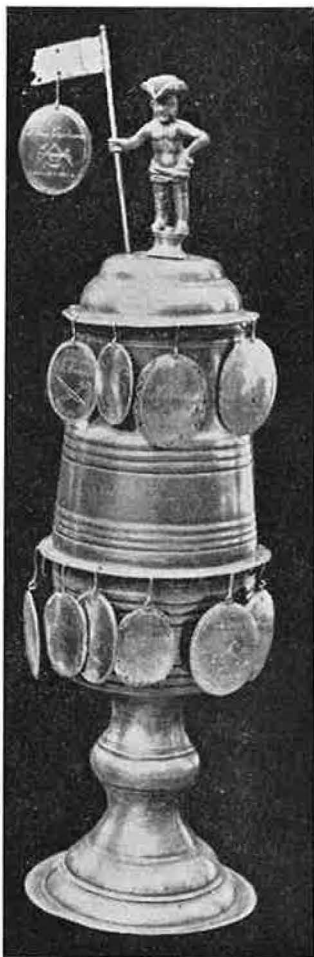
*) I andre Lavspapirer har Forf. fundet Formen „Theepenge“, muligvis fordi de bl. a. anvendtes til Sygehjælp, og man da tænkte paa, at The var en Del af de Syges Forplejning.

**) Paa Skiltet var Svendens Navn og nogle Bødkerredskaber graveret.

penge“ og sees at have bevæget sig mellem 4 og 16 Rigsdl., indtil Stiftamtet i Skrivelse af 20. Marts 1823 udtalte, at dette var langt mere, end Anordningerne foreskrev, og fastsatte et Maksimum af 6 Rigsdl.

Ogsaa Svendene havde en Lade og en Kasse, som omtales i Lavets Protokol. Det siges dog ikke, at de har haft et særligt Lav, men de synes at have overværet Lavssamlingerne, der ofte medunderskrives af „Oldgesellen“. — Svendene fik ved Samlingerne 1 Rigsdl. af Svendeladen til Fortæring, mendens Mestrene fortærede for 2 Rigsdl. af deres egen Lade.

Blandt Ladens Udgifter forekommer ogsaa Syge- og Begravelseshjælp, hvortil en Enke i 1768 fik det beskedne Beløb af 2 Rigsdl. Undertiden fik en rejsende Svend en lille Hjælp („Geschenck“) af Svendenes Kasse. — Af mere øjeblikkelige Udgifter kan nævnes, at Bødkerne i Haderslev, da deres By i 1760 hærgedes af en Brand, efter et ydmygt Andragende fik bevilget 1 — een Rigsdl., og at man i Anledning af Københavns Bombardement i 1807 hjalp de Brandlidte dér med 6 Rigsdl. — I 1758 vedtog de to Mestre at bevilge sig selv hele Kassens Beholdning, 5 Rigsdl. 2 Mk., som Laan i et halvt Aar! Og man vedblev at betragte Kassen som Mestrenes private Laanekasse og bevilgede sig selv Laan paa længere Tid med faste Afdrag og Rente 4 Skill. aarlig af hver Daler. Saaledes gjorde man jo tillige Midlerne frugtbringende paa en Tid, da Sparekasser var ukendte. I 1844 indsatte man for første Gang 24 Daler i Sparekassen i Odense.

— Endnu i 1842 udestod 10 Rigsdl. hos hver af Lavets syv Mestre og 5 Rigsdl. hos den ottende, og denne Udlaansvirksomhed, der vidner om Tidens smaa Forhold, vedvarede lige til Lavets sidste Dag. — Det vedtoges engang, at der skulde stilles „haandfaaet Pant“, der kunde nedlægges i Laden, men dette tog man dog ikke saa strængt, men laante baade paa Kakkellovne og bornholmske Stueuhre. I 1844 vedtog man dog, at der kun skulde stilles Sikkerhed, naar Laanet oversteg 5 Rigsdl., men Pantet skulde da være af en saadan Art, at det kunde opbevares i Laden.*)

Foruden den ordinære Aars-Samling forefaldt jævnlig Ekstra-Samlinger, navnlig naar en Lærling skulde indskrives, eller naar han efter endt Læretid blev udskrevet som Svend. Der blev oprettet en Lærekontrakt paa Stempelpapir, der henlagdes i Laden og udleveredes igen, naar Drengen blev Svend. Læretidens Længde var forskellig; sædvanlig 4—6 Aar, men én Dreng skulde endog staa 8 Aar i Lære; Mesteren skulde da ikke alene holde ham med Kost og Logis, men ogsaa med Klæder og betale hans Skatter.**) Ogsaa en Dreng, der blev anbragt af Fattigvæsenet, skulde staa sine 8 Aar. Kontrakten underskrevs naturligvis af Drengens Fader eller Værge, men desuden af to Forlovare, der skulde indestaa for Drengens Tilstedeværelse og skikkelige Opførsel i Læretiden.

Naar en Dreng saa endelig havde staaet sine Aar ud — og disse har sikkert mangan Gang været drøje — gjorde han Svendestykke, sædvanligvis en Øltønde. Prøvestykket blev synet af Lavmestrene og et Par Svende. En Gang — i 1753 — tilkaldte man fra Odense „Oldgesellen“ og en „Amtssvend“ („Amt“ betyder her Lav) — man har mulig ikke haft Svende i Byen paa den Tid; senere havde man selv baade „Oldgesell“ og en „Yngermænd“. — Mestersønner, der lærte hos Faderen, behøvede ikke Kontrakt.

*) Saaledes findes pantsat Sølvskeer, Guldbrocher, Ørenringe o. s. v.

***) Her tænkes vist navnlig paa den trykkende og forhadte Ekstraskat, der indførtes i 1762 og udgjorde 8 Skilling maanedlig pr. Hoved (deraf Navnet „Kop-skat“ efter det tyske „Kopf“ = Hoved).

Understrevne eedsvorne Eldersmand og Mestere for det vellovlige Bødkerlaug i den Kgl. danske Sø- og Kjøbstad Kjørteminde

bevidne herved, at nærværende Svend

fød i

Nar gammel

af Statur, samt

af Haar og

af Dine,

har i Nar Uger staaet i Arbejde her, og i den Tid opført sig tro, flittig, stille, fredelig og ærlig, som det sig
sømmer enhver Haandværksvend; hvilket vi herved attesterer, og derhos efter Haandværksbrug ville have denne
Svend paa bedste Maade anbefalet hos vore samtlige Medmestere.

Kjørteminde, den

Anno 18

Eldersmand.

Udgjefet.

For at blive Mester maatte man under andre Mestres Opsyn gøre Mesterstykke, bestaaende i en Heltønde.

Lavets første Oldermænd, Niels Nielsen, fungerede til sin Død i 1784;*) en Del Aar endda som eneste Mand i Lavet, idet de to Medstiftere døde i 1756 og 1768. Han efterlod sig Enke og en Søn, der senere selv blev Bødkermester — men det værste var, at hans Bo var insolvent.⁷ Da Enken den 10. Decbr. 1788 ægtede Bødkersvend Hans Chr. Gotfred Asner (sædvanlig kaldet Gotfredsen), og han i den følgende Maaned blev indskrevet som Mester mod en Kendelse af 4 Rigsdl., maatte han forpligte sig til at overtage Enkens Gæld til Lavet, godt 8 Daler, og saa havde han endda kun de 3 at betale med. Gennem en Række af Aar vedblev han at staa som Restant med disse 9 Daler, og da man endelig paa Samlingen i 1797 nægtede ham yderligere Henstand, havde han endda den Dristighed at begære sig „efter Touren“ udnævnt til Oldermænd, men dette nægtede Lavsbørødrene ham, bl. a. fordi han hverken havde Hus eller fast Bopæl, ej heller kunde betroe Laden. Hans Hus, som han havde faaet ved Ægteskabet (nu Langegade 16), var nemlig i 1796 blevet solgt ved Tvangsauktion og hans Ægteskab hævet ved Resol. 12. Aug. 1796 — mulig kan dette Faktum sættes i Forbindelse med, at han den 1. April 1796 udlægges som Barnefader. (I Folketællingen 1801 opføres han som logerende hos Familien Korff, Langegade 18, nu Nr. 37). — I 1798 vedtoges det at søge Beløbet inddrevet ved Retten og at udelukke ham fra Lavsrettighed, bl. a. fordi han havde holdt en Svend, som ikke var „amtsberettiget“ (d. v. s. ikke Lavssvend, altsaa hvad man da kaldte en „Fusker“). Men i 1799 vedtog man „indtil videre ej at spille Penge paa Proces“ mod ham, og i 1801 glider han ganske ud af Sagaen.

Forholdene var i det Hele smaa og fattige her som andetsteds. Ej heller undgik man de Smaakævlerier baade indenfor Lavet selv og

*) Senere gik man over til at vælge Oldermænd for 2 Aar ad Gangen, saaledes at Hvervet gik paa Omgang. „Oldgesellen“ valgtes for et Aar ad Gangen. Han havde bl. a. at udbetale Understøttelse til rejsende Svende, 1 Mark til hver. Ved Bortrejse fra Byen fik enhver Svend af Oldgesellen sit „Kundschaft“ for 24 Skilling.

med andre Lav, som efterhaanden vakte almindeligt Misnøje med alt Lavsvæsen og bidrog til dets Afskaffelse. — Saaledes opstod der i 1775 Strid mellem Oldermænden Niels Nielsen og Jens Johansen, der havde staaet sine 6 Aar i Lære hos ham. Uagtet Mesteren intet havde at klage paa Drengen, mente han ikke at kunne give ham Lærebrev af den noget „søgte“ Grund, at Lavet — som før omtalt — var svundet ind til kun at bestaa af Oldermænden selv. Men uden Lærebrev og Svendep prøve kunde den unge Mand ikke komme ud at „vandre“, og han fandt da paa den snilde Udvej at begære Borger- skab som Mester i Byen. Men dette nægtede Byfogden ham, da han ikke stod i Lavet, og Resultatet blev da, at Jens Johansen klagede til Stiftamtmanden. Denne afgjorde Sagen paa den eneste fornuftige Maade: Selvfølgelig skal Læremesteren give ham Lærebrev — og saa fik han det vel! Og allerede den 30. Jan. næste Aar blev han optaget som Mester i Lavet, og derefter figurerer hans Navnetræk I I S, senere hele hans Navn, i Protokollen indtil 1799.

Mulig stod hans Iver efter at blive selvstændig i Forbindelse med, at han allerede den 2. Decbr. 1775 havde ægtet Christiane Hans- datter, Datter af Handlende Hans Rasch, og overtaget en af dennes Ejendomme (nu Vestergade 6) ved Skøde af 29. Decbr. 1775, og Jens Johansen, som var døbt 2. Decbr. 1754, var saaledes i en Alder af 21 Aar baade Ægtemand, Haandværksmester og Grundejer. Hans Hustru var iøvrigt 12 Aar ældre (døbt 28. Decbr. 1742) og havde været forlovet med Henrik Bundsack fra Rejsøe (Reersø?), som var død i hendes Forældres Hjem i Juli 1774. — Hans saa tidlig op- naaede Mesterværdighed har nok vakt en vis Opsigt. Dette er mulig Grunden til, at Kirkebogen flere Steder, endog ved hans Død, ikke anfører hans Efternavn, men kun kalder ham „Jens Bødkermester“. — Med det samme kan bemærkes, at hans Kaar desuagtet var ringe. Vel var han efter Tur Oldermænd i 1792—95, men paa Samlingen St. Hansdag 1800 — da han i Forvejen skyldte Laden 1½ Rigsdl. — fik han „i sin trængende Forfatning“ en Understøttelse af 3 Mark, og hans to Lavsbrødre maatte „formedelst hans Fattigdom“ betale

Tidepengene for ham. Hans Ejendom kom paa Auktion i 1799, og han blev jordet i Fattigjord den 9. Septbr. s. A.

Som nævnt var der i 1775 kun en eneste Mester i Lavet; Tallet har i den bedste Tid, 1840—50, været oppe paa 8, ja steg endog i 1867 til 9 for atter at falde til 4 i Halvfemserne, og nu er der kun én Bødkervirksomhed tilbage i Byen. Og saavidt det kan sees, var Antallet af Svende kun ubetydeligt i Lavstiden.

I 1833 klagede Byens Smede til Stiftamtet over, at Bødkerne formentlig gjorde Indgreb i deres Næring ved at lægge Jernbaand om Karrene. Selveste Kancelliet blev ulejliget med Problemet og resolverede, at Bødkerne maatte være berettigede til at anbringe Jernbaand om deres Arbejde, „naar det kan ske uden Hjælp af Ild“. — Og i 1829 besværede Lavet selv sig over, at 2 Bødkere agtede at ned sætte sig i Mesinge og Viby, men Stiftamtet gjorde da opmærksom paa, at Chr. V's Lov (1683) blandt de Haandværkere, der maa ned sætte sig paa Landet, udtrykkelig nævner Bødkere. — En af Lavets egne Svende, Morten Erichsen, om hvem mere berettes nedenfor, havde arbejdet i 2½ Aar hos en Landbødker. Han maatte derfor i 1798 bøde for denne Forsælse, før han paany kunde faa Lavsrettighed. (Bødens Størrelse anføres ikke — mulig har han afgjort Sagen ved at traktere!) — Ogsaa senere omtales lignende Forsyndelser.

I denne Forbindelse kan det ogsaa nævnes, at der den 11. Jan. 1836 blev holdt et Møde i Odense—iøvrigt paa Initiativ af Assens Snedkerlav — hvor det paatænkte at indgive et Bønskrift til Kongen om at haandhæve Lavenes Rettighed overfor Bødkerne paa Landet, idet man ønskede deres Konkurrence baade paa Markederne og ved Arbejde for Købstadfolk standset. Om der kom noget ud af denne Henvendelse til Majestæten, ses ikke, men Lavet havde en samlet Udgift paa 16 Rigsdl. i den Anledning, dels for Skriveri, dels som Rejseudgifter.

Imidlertid skulde det snart vise sig, at en anden Strømretning blev den herskende. En ny Tid nærmede sig, hvor hele Samfundet i Kraft af Tidens Liberalisme krævede Lavsvæsenets Afskaffelse. En Spire

hertil havde forlængst vist sig i „Frimester“-Institutionens Skikkelse, og det vil være paa sin Plads her at omtale dette Forhold indenfor Kerteminde Bødkerlav.

Frimester-Begrebet omtales allerede i Reskript 23. Oktbr. 1713 og videreførtes bl. a. af Struensee. Det bestod navnlig deri, at en Svend kunde faa Bevilling til at nedsætte sig som selvstændig uden at gøre Mesterstykke eller indtræde i Lav, men han maatte ikke benytte anden Hjælp end Hustru og Børn samt en enkelt Læredreng. Han skulde, hvis han satte Skilt op, udtrykkelig betegne sig som Frimester (men man gjorde da Bogstaverne Fri saa smaa som mulig). Nærmere og tildels friere Regler indførtes ved en Forordning om Lavsvæsenet af 21. Marts 1800, som dog i 1822 indskrænkedes noget. Ifølge Forordningen krævedes bl. a., at Svenden skulde have arbejdet som saadan i 4 Aar, og at han skulde tage Borgerskab som Frimester, hvilket han dog fik for halv Betaling. Her skal da berettes om den eneste Bødker-Frimester, som Kerteminde Lavsprotokol nævner, og mærk-værdig nok er hans Forretning den eneste, der er ført frem til vore Dage, og den eneste i sin Art i Byen.

Den fornævnte Morten Erichsen var Søn af Skoleholder Jørgen Erichsen i Revninge og blev døbt dér den 12. Juli 1772. Han blev indskreven som Bødkerlærling i Kerteminde den 28. Juni 1790 og blev Svend den 23. Juni 1794. Han fik den 6. Juli 1798 kongelig Til-ladelse⁸ til at nedsætte sig som Frimester i Byen, og efter at han hen paa Efteraaret havde giftet sig, tog han i 1799 Borgerskab. Han virkede i en Aarrække som Frimester; først ved Samlingen den 24. Juni 1817 dukker hans Navn igen frem, thi da „anmeldte sig Bødker og Frimester Morten Erichsen og begærede at indtræde i Lavet som Mester“, hvilket blev bevilget mod en Kendelse af 16 Daler til Lavet, foruden Betaling til Oldermænden og Lavsskriveren, 1 Daler til hver. Han døde allerede i 1823, men hans Enke fortsatte Bedriften ved en Søns Hjælp. Morten Erichsen er Stamfader til Bødkerfamilien Erichsen, der nu i femte Slægtled virker i Professionen i Kerteminde og hvis Underskrifter i en lang Aarrække findes i Protokollen.

Ogsaa for Bødkerlavet begyndte en ny Tid med Aaret 1849. — Grundloven gav saa at sige Parolen i sin § 88, hvorefter „alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Erhverv, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skulle hæves ved Lov“. Det var naturligvis Lavsvæsenet, man først og fremmest vilde til Livs, og det tog ikke mange Aar at faa denne „Løfteparagraf“ opfyldt. Det skete ved Næringsloven af 29. Decbr. 1857, som ophæver Lavstvangen fra 1. Jan. 1862, men iøvrigt giver Lavene Ret til at bestaa, indtil Medlemmerne vedtager Ophør, eller Medlemstallet synker under 5, alt forsaavidt Indenrigsministeriet meddeler vedkommende Lav sin Anerkendelse. Denne blev meddelt Kerteminde Bødkerlav den 19. Juni 1862, men Lavet virkede derefter nærmest som Laane- og Hjælpkasse. — Det kan i denne Forbindelse nævnes, at man allerede i 1823 havde dannet en Begravelseskasse i Forbindelse med Lavet, saaledes at enhver Mester, der ønskede at opnaa Begravelseshjælp for sig og Hustru, betalte et særligt Bidrag til Lavkassen.

Lavsprotokollen indeholder fra 1862 kun Beretning om de ordinære Aarssamlinger og indskrænker sig næsten kun til Regnskabsvæsen. — En Vedtagelse kunde man dog efter Nutids-Betragtning have ønsket uskeet. Den 31. Juli 1867 besluttede man „at sælge de i Laden værende Sølvskilte og gamle Mønter, med Undtagelse af 6 Stk., som skulle følge Laden“. — Denne Vandalisme, som er ganske uforstaaelig, da man bl. a. havde 57 Daler staaende i Sparekassen, blev virkelig gennemført.*) Salget skete gennem en Guldsmed (?) i Odense, som vel enten har omsmeltet de hæderværdige gamle Skilte eller solgt dem til Samlere. Ved næste Samling indbetalte Oldermændene „det Indkomne ved Sølvets Realisation med 16 Rdl. 3 Mk.“.

Derimod blev der i Anledning af Haandværkerfesten i 1890 anskaffet en Fane, som kostede godt 32 Kr., hvoraf Maleren, hvis Regning lyder „Malet eller rettere dekoreret en Fane“, fik 12 Kr.

Paa den sidste Samling, der holdtes den 3. Marts 1896, oplyses det, at der som Laan hos 6 Mestre udestaar ialt 170 Kr., medens Behold-

*) Paa denne Tid hørte der ialt 34 Skilte til Velkomsten.

ningen iøvrigt udgør 331 Kr. i Sparekassen og 24 Kr. kontant. — Og endelig afsluttes den gamle Protokol, der trolig er ført gennem næsten halvandet Hundrede Aar, med følgende Bemærkning:

„Vi underskrevne Mestere af Kerteminde Bødkerlav har ifølge Overenskomst laant Lavets Kapital 530 Kr.

Kerteminde, den 10. Juli 1896.“

(4 Underskrifter.)

„Laantagerne“, der saaledes paa en snild Maade ophævede Lavet, er nu alle døde, men man tør vel uden at krænke deres Minde antage, at „Laanet“ har været „rentefrit og paa ubestemt Tid“, og hermed ender da Kerteminde Bødkerlavs Saga.

Statistiske Oplysninger om Kertemindes Bødkerlav.

	Indskrevne Dreng	Udlærte Dreng m. Kontrakt	Udlærte Mester- sønner	Mestre, optagne i Lavet
1752—59.....	3	2	—	1
1760—69.....	2	2	—	—
1770—79.....	1	1	—	1
1780—89.....	2	2	—	2
1790—99.....	7	4	1	2
1800—09.....	6	6	—	—
1810—19.....	5	5	2	1
1820—29.....	10	8	1	2
1830—39.....	8	10	3	2
1840—49.....	3	6	2	4
1850—59.....	3	2	5	2
1860—69.....	1	3	1	2
Ialt...	51	51	15	19

Stempel 4 Rigsdaler.

Bevilling
paa Laug og Laugs Rættighed
for Bødkerne i Kiertemindes.

Vi *Friderich den Femte*, af Guds Naade Konge til Dannemark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Sleswig, Holsteen, Stormarn og Ditmarsken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst,

Gjøre alle Vitterligt: At eftersom Bødkerne udi Vor Kiøbstad Kiertemindes udi Fyen for os allerunderdanigst haver anholdet, at Vi dennem Laug og Laugs Rettighed allernaadigst ville forunde, paa det at en god Orden og Skik, saavel mellem Mesterne selv, som deres Svende og Dreng, kunde vedligeholdes, Saa have Vi paa saadan allerunderdanigst Ansøgning og os Elskelige Vores Deputerede udi Vores General Land Oeconomie og Commerce Collegio Deres derom gjorte Forestilling allernaadigst bevilget og tilladt, saasom Vi og hermed bevilge og tillade, at fornevnte Bødkere maae nyde og fremdeles herefter have Laug og Laugs Rettighed, Til hvilken Ende de i alle maade allerunderdanigst have at holde sig efterrettelig de for Bød-

kerne i almindelighed allernaadigst udgivne LaugsArticuler af 2. May A^o 1678 samt andre betreffende Laugene allernaadigst giorte Anordninger, hvorefter alle og enhver vedkommende allerunderdanigst have at rette, ej giørendes herimod nogen Hinder eller Forfang, under Vor Hyldest og Naade.

Givet paa Vort Slott Christiansborg udi Vores Kongelige Residence-Stad Kiøbenhavn dend 8de Novemb. 1751.

Under vor Kongelige Haand og Seigl.

Friderich R.

(L. S.)

Chr. v. Berckentin

F. L. v. Dehn

Otto Thott

Kilderne er — foruden Bødkerlavets Protokol med Bilag — følgende i Teksten noterede Steder:

1) „Fortid og Nutid“, XVI. 152 og Roskilde Biskops Jordebog over Kbh. ca. 1380, trykt i Kbh. Dipl. I. 92. — 2) Danm. Riges Hist. II. 325. — 3) Taksering i Rigsarkivet (Ekstra-Skatteregnsk. 1626—50). — 4) Tingsvidne af 13. Septbr. 1660, Rigsarkivet (R. K. B. 1660—79). — 5) Hist. Aarb. f. Od. og Assens Amter 1916 S. 576. — 6) Komm. Koll. Danske Journal E 1750—53, 568, 609 (Rigsarkivet). — 7) Kerteminde Skifteprot. 22. Juli og 11. Decbr. 1784. — 8) Fynske og smaalandske Tegnelser Nr. 66 (Rigsarkivet) — samt iøvrigt Kirkebøger og Retsprotokoller m. m. som nærmere anført i Teksten.

Billederne er tilvejebragte af Bødkermester Arne Erichsen, Kerteminde (Foto Chr. Norup, Kerteminde.)